

MARTYROLOGIUM ADONIS
NOTES NECROLÒGIQUES MARGINALS

per GABRIEL ROURA

L'Arxiu Capitular de Girona conserva un preciós exemplar del martirologi d'Adó escrit a la segona meitat del segle x per Riquer, canonge i cabiscol de la seu gironina. El manuscrit és l'únic, dels que es conserven a la nostra seu, que porta el nom del seu copista. Aquest firmà la seva obra mitjançant una curiosa transposició de lletres, que ja notà el P. Villanueva quan el veié durant la seva visita a Girona l'any 1806.¹

La lectura que he fet de la signatura de Riquer completa la que féu el P. Villanueva. «[RKCHBR] KXS presbiter ac kndkgnxs cobpu [t] s[chole q]xk kstxm lkbflxm scrkpk[si] kn ponprfm Dei et sancte Marie Sedis Gerunda. Richarius presbiter ac indignus caput schole qui istum libellum scripsi in honorem Dei et sancte Marie Sedis Gerunda». Hi ha encara altra documentació en què apareix la signatura del cabiscol intervenint en actes de donació i d'execució testamentària, tant a Girona com a Vic, la qual cosa ens confirma l'estreta relació que existia entre les dues seus des del pontificat del bisbe-abat Arnuf d'una banda, i l'aptesa que Riquer manifesta en l'art de l'escriptura per l'altra, i més encara si contemplem la seva signatura feta segons el més pur estil cancelleresc.

Les dates extremes que coneixem de l'activitat del canonge Riquer van de l'any 949 (Girona); 962 (Vic); 969, 970, 983 (Girona); 984 (Vic i Girona). La còpia del martirologi ha d'ésser situada entre aquestes dates. En el foli 58' hi consta la seva mort ocorreguda el dia 16 de juny que haurà d'ésser *post* 984: «XVI kls. iulii. Eodem die obiit Richarius presbiter et caput scole Sanctae Mariae sedis Gerundensis ecclesiae».

El propòsit de la nostra aportació consisteix en publicar la totalitat de les notes necrològiques que el P. Villanueva publicà en extracte en l'obra citada.

1. J. VILLANUEVA, *Viaje Literario*, t. XII, Madrid, 1850, p. 124.

En l'ofici coral de la catedral, a semblança del que resaven les comunitats monàstiques, es féu ús del martirologi com a tal, i en funció d'obituari fent memòria dels difunts membres de la catedral i d'alguns personatges importants, bisbes i comtes.

Alguns personatges són coetanis de Riquer i anotats amb la seva pròpia mà. Aquest text s'usà fins a la segona meitat del segle XIII en què es transcrivé un altre text, el d'Usuard, on hi quedaren incorporades la major part de les notes necrològiques del manuscrit de Riquer.

La consuetud de 1360, en descriure la recitació de l'hora de prima, descriu: «[...] Et per ebdomadarium interim squilla chori per spatium .I. Patet noster. Et postea ebdomadarius primus incedendo, uadunt omnes ad Capitulum et, ianuis clausis per portarium, incipitur per puerum Capitulum primitus Calendarium et alia. Postea festo uel diei crastina pertinentia et postea plurimorum sanctorum martirum [...]. Postea legitur anniuersarium si sit».

El manuscrit amida 330 x 270 mm i consta de cent trenta-sis folis. No hi ha restes de punxat degut a relligadures posteriors; al marge exterior li manquen almenys 30 mm, com es pot comprovar per algunes tires de pergami que s'han deixat per tal de no perdre el text d'alguna nota marginal. Fou ratllat a punta seca. Marca vuit ratlles verticals: 2-4-2, que marquen l'àmbit de les columnes i l'espai on s'inscriuen les majúscules; consta de vint-i-set línies per al text, les horitzontals van de la primera a l'última vertical. L'espai entre verticals és de 10 mm igual que l'espai interlineal de les horitzontals. La tinta és ocre per al text i vermella per a les rúbriques i les caplletres. Escriptura carolina de mòdul petit i minúscul en el calendari. En el foli 2', gran caplletra *P* neta-ment carolíngia feta d'elements vegetals i geomètrics, rematada en l'àpex del pal vertical i en el començ de la panxa amb dos caps d'animal. Consta de divuit quaderns numerats: El primer presenta un reforç.

Notes de l'obituari i marginals

- F. 5' 2 col. X kls. augusti. Eodem die obiit Guillelmus Rodballi presbiter.
- F. 6' 2 col. VIII kls. ianuarii. Eodem die obiit Petrus Guillelmi presbiter huius sedis canonicus.
- F. 7 2 col. III kls. ianuarii. Eodem die obiit Deila leuita anno D.XXXX.LX.VIII. Eodem die obiit Raimundus Oliue... [clerici].
- F. 9' 2 col. kls. ianuarii. Eodem die obiit Audericus sacerdos.
- F. 10 1 col. IIII nonas ianuarii. Eodem die obiit Arnallus Arberti huius sedis clericus.
- F. 10' 1 col. Nonas ianuarii. Eodem die obitum Oruia.
- 2 col. VII idus ianuarii. Eodem die obiit Sonifredi sacerdoti. Anno D.CCCC.LXV.

- 2 col. VI idus ianuarii. Eodem die obiit Bernardus de Foneiariis huius sedis canonicus, cui dimittat omnipotens Deus omnia peccata sua.
- F. 12 1 col. V idus ianuarii. Eodem die obiit Raimundus prepositus.
1 col. III idus ianuarii. Eodem die obiit Berengarius Tarrachonensis archiepiscopus. Anno M.XC.VIII. ab Incarnatione Christi.
- F. 13 1 col. XVIII kls. februarii. Eodem die obiit Wadamirus leuita. Obiit Guilielmus Archileuita. Et Petrus Odgerii qui secularis clericus factus uiam...carnis feliciter est egressus.
- F. 13' 1 col. XVII kls. februarii. Eodem die obiit Giscafredus presbiter. Anno D.CCCC.LXXII. Eodem die obiit Berengarius de Palatio huius sedis sacrista. Anno Domini M.CCC.XVI.
2 col. XVI kls. februarii. Richellis femina cuius anima uiuat in Christo.
- F. 16' 1 col. VIII kls. februarii. Eodem die obiit... [Ge] rundensis ecclesie... Era M.XX.II. Dominice [Incarnatio]nis D.CCCC.LXXX.III.
- F. 17 1 col. Eodem die obiit Bellonis presbiteri. Anno D.CCCC.L.
- F. 18 2 col. VII kls. februarii. Eodem die obiit Reamballus huius sedis clericus qui post relictam huius seculi gloriam feliciter migravit ad Christum.
- F. 19 1 col. II kls. februarii. Eodem die obiit Audesindus presbiter. Anno D.CCCC. Ipso die obiit Guillelmus Gaucperti de Uulpiliaco huius sedis canonicus uir magne karitatis et honestatis.
- F. 21' 1 col. Nonas februarii. Eodem die Bernardus Iohannis clericus et sacrista.
- F. 22 2 col. III idus februarii. Eodem die (h)obiit Arnallus Dalmacii archipresbiteri.
- F. 22' 1 col. III idus februarii. Eodem die obiit Sperandeo sacriste. Anno D.CCCC.LXX.II.
- F. 24' 1 col. VII kls. martii. Eodem die obiit Audegarius.
- F. 25' 1 col. III kls. martii. Eodem die obiit Suniarius qui uocabatur Rufus. uir bonus. cui Deus dimittat omnia peccata sua. Amen.
2 col. III kls. martii. Eodem die obiit Senderedus archipresbiter Anno D.CCCC.LXVII.
2 col. kls. martii. Eodem die anno Dominice Incarnationis M.L.VIII. obiit Ermessendis comitissa.
- F. 26 1 col. VI nonas martii. Eodem die obiit Uulueradus. Et Guillelmus magister uir per omnia laudabilis. qui post relictam huius seculi religionem. feliciter migravit in Christo.
- F. 26' 2 col. Nonas martii. Eodem die obiit Senderedus sacer et sacrista cuius Deus dimittat omnia peccata sua. Amen.
2 col. VIII idus martii. Eodem die obiit Petrus Gaucberti nostre congregationis presbiteri. uir magne religionis et sobrietatis.
- F. 27 1 col. VII idus martii. Eodem die obiit Guillelmus Secarii qui omnem suum alodium dimissit canonice Sancte Marie. Et Berengarius Guillelmi presbiter uir magnae patientiae et simplicitatis.
VI idus martii. Eodem quoque die molestiis fractus non modicis obiit Baron boni hominis.
- F. 28 1 col. III idus martii. Eodem die obiit Adalbertus Guisadi presbiter et prepositus uir religiosus. Et Berengarius Guillelmi Sancti Felicis abbatis.
- F. 29 2 col. X kls. aprilis. Eodem die obiit [...] huius loci prepositus.
- F. 29' 2 col. VIII kls. aprilis. Eodem die obiit Deusdedit leuita.

- F. 30 1 col. Eodem die obiit Bernardus Geralli leuita.
2 col. VI kls. aprilis. Eodem die obiit Argimirus presbiter et sacrista. Et Bernardus Guillelmi huius sedis [canonicus].
2 col. V kls. aprilis. Eodem die obiit Sonifredi presbiteri. Eodem die obiit Bernardus Guillelmi...
- F. 31 1 col. II kls. aprilis. Eodem die obiit Borrellus. Eodem die obiit Berengarius comes...
- F. 31' 1 col. II nonas aprilis. Eodem die obiit Guillelmus Arnalli [...] qui fratrum obitus studi[ose colli]gebat.
2 col. VIII idus aprilis. Eodem die obiit Bernardus de Cogols presbiter et canonicus huius sedis.
- F. 32 1 col. VII idus aprilis. Eodem die obiit Stephanus Gaucberti clericus.
1 col. VI idus aprilis. Eodem die obiit Petrus de Oliuis.
1 col. V idus aprilis. Eodem die obiit Guillelmus de Colonico.
2 col. IIII dius aprilis. Ipso die obiit Arnallus de Caciano leuita.
2 col. II idus aprilis. Eodem die obiit Petrus Suniarii nostrae congregationis clericus et Raimundus Ponti Archileuita.
- F. 33 2 col. XVII kls. maii. Eodem die obiit Amatus Guitardi leuita.
- F. 33' 1 col. XV kls. maii. Eodem die obitum Arnulphi Illustrissimi Gerundensis episcopi. Anno Domini D.CCCC.LXX. Qui rexit aecclesiam annis .VX. diebus .X. et .VIII. Et anno XV° quod sumsit Lotharius rex Franchorum exordium. Amen. Eodem die obiit Berengarius Gaucberti clericus qui contemptis huius mundi diuitiis. pauper migravit ad Christum.
2 col. XIII kls. maii. Ipso die obiit Berengarius Giriberti huius sedis presbiter.
- F. 34 2 col. XII kls. maii. Eodem die obiit [Berengarius Giriberti presbiteri] (Borrat).
- F. 35 2 col. VIII kls. maii. Eodem die. Anno .C^oXI^o. post Millesimum ab Incarnatione Domini. obiit Ermengaudus Elenensis presul. huius sedis canonicus.
- F. 35' 1 col. VIII kls. maii. Eodem die obiit Berengarius caputscole qui uocabatur Rufus. Eodem die obiit Teudesindus abbas sancti Felicis pauperum Christi fidelis atque obituum curator huius sedis canonicorum. Ipso die obiit Gerallus presbiter Pictauiensis.
- F. 37 1 col. IIII kls. maii. Eodem die obiit Raimundus Guisalli huius sedis episcopus, uir sanctae religionis et doctrina plenitudine eruditus.
2 col. Eodem die obiit Berenguarius Bruncardi leuita. Item ipso die obiit Poncius Urgelli. uir magnae karitatis et honestatis huius sedis canonicus.
- F. 38' 1 col. Kalendas maii. Eodem die obiit Berengarius Arnalli de Uillamulorum.
- F. 41' 1 col. V nonas maii. Eodem die obiit Recosindus leuita cui Deus dimittat omnia peccata sua. Amen.
- F. 42 1 col. III nonas maii. Eodem die obiit Sicardis uxor Raimundi Raimundi de Sancta Columba.
2 col. Eodem die obiit Raimundus Guillelmi de Uirginibus.
- F. 42' 1 col. [nonas maii. Eodem die obiit Remundus Guillelmi de Uirginibus] (Borrat).
- F. 43 2 col. VII idus maii. Eodem die obitum Adalberti.
- F. 44' 1 col. V idus maii. Obit Guillelmus Poncii presbiter et canonicus.

- F. 45 1 col. III idus maii. Eodem die obiit Sendredus Archipresbiter bone memorie cui Deus dimittat omnia peccata sua. Eodem die obiit Raimundus Guillelmi huius sedis sacrista uir magne simplicitatis et mansuetudinis.
- F. 45' 1 col. II idus maii. Eodem die obiit Iohannes Raimundi huius sedis canonicus et gramaticus.
2 col. Idus maii. Anno Incarnationis Domini .M.L.X. obiit Raimundus Giberti.
- F. 46 1 col. XVII kls. iunii. Eodem die obitum Gondemari episcopi.
XV kls. iunii. Eodem die obiit Raimundus de Oliuis huius sedis canonicus.
- F. 46' 1 col. Et Petrus Arnalli huius sedis presbiter et canonicus.
2 col. Eodem die obitum Oddoni leuita.
- F. 47' 1 col. XIII kls. uinii. Eodem die obiit Sendouadus abba. Ipso die obiit Raimundus archileuita huius sedis canonicus.
1 col. XII kls. uinii. Eodem die obitum Aboni leuita.
1 col. XI kls. uinii. Eodem die obiit Teudalegus presbiter et sacrista. Et Berengarius Gaucefredi archileuita qui obiit anno .LXXX. VIII. post Millesimum ab Incarnatione Domini. Eodem die obiit Gualterus presbiter et sacrista.
2 col. X kls. iunii. Eodem die obitum Adalelmi leuita.
- F. 47' 1 col. VIII kls. iunii. Anno Incarnationis Dominice .LXX. VI. post Millesimum. Era M.C.XIII. obiit Dominus Remundus Berengarii Comes Barchinonensis ac Marchio.
- F. 48 1 col. VII kls. iunii. Eodem die obiit Adalbertus Galauonsi.
2 col. Eodem die obiit Raimundus Ugonis huius sedis canonicus. Et Raimundus Arberti huius sedis canonicus.
- F. 48' 1 col. V kls. iunii. Eodem die obiit Bernardus Mironis presbiter cuius Deus di[mittat] peccata sua].
- F. 53' 1 col. III nonas iunii. Eodem die obiit Ato clericus magnus scolasticus.
- F. 54' 1 col. Nonas iunii. Eodem die obiit Erouigius archipresbiter.
- F. 55 1 col. VI idus uinii. Eodem die obiit Bernardus Mironis clericus huius sedis prior et prepositus.
- F. 55' 2 col. V idus iunii. Eodem die obiit Bernardus Guifredi caputscole. Anno .C.II. post Millesimum ab Incarnatione Christi.
- F. 57 1 col. II idus iunii. Eodem die obiit Offilus leuita.
- F. 58' 1 col. XVI kls. iulii. Eodem die obiit Richarius presbiter et caput scola Sanctae Mariae sedis Gerundensis ecclesiae.
2 col. XIII kls. iulii. Obitum Adalberti presbiteri qui fuit Rufus.
- F. 59 1 col. XIII kls. iulii. Eodem die sic obiit Ferroncius presbiter.
- F. 59' 1 col. XI. kls. iulii. Eodem die obiit Bernardus [...] canonicus sedis Gerundensis.
- F. 62 2 col. V kls. iulii. Eodem die obiit Ebriarii presbiteri caputscole. Eodem die obitum Mironis Goltfredi cuius Deus dimittat omnia peccata sua. Amen.
- F. 63' 2 col. II kls. iulii. Eodem die obiit Raimundus Mironis huius sedis sacrista secundus. cui Deus omnia peccata sua dimittat.
- F. 65 1 col. V nonas iulii. Eodem die obiit Imarus sacer.
- F. 68 2 col. III idus iulii. Eodem die obiit Iohannes caputscole uir per omnia laud[abilis] cuius studium fuit famu[lari] Sanctis Dei ecclesiis. bona etiam sua impendere indesinenter et clericis...

- 2 col. II idus iulii. Eodem die obiit Petrus Poncii huius sedis archileuita qui obiit in expectatione Iherosolimitana anno .XC.VIII. post Millesimum ab Incarnatione Christi.
- F. 68' 1 col. XVII kls. augusti. Eodem die obiit Bernardus Bernardi huius sedis canonicus.
2 col. XIII kls. augusti. Eodem die (obiit) Raimundus Mironis nostre congregationis clericus.
- F. 69' 1 col. XII kls. augusti. Isto prorsus die obiit Bernardus archileuita et prepositus.
- F. 70' 2 col. X kls. augusti. Eodem die obiit Arnustus leuita.
- F. 72 2 col. III kls. augusti. Eodem die obiit Bernardus Atonis huius sedis canonicus.
- F. 73' 1 col. II kls. augusti. Eodem die obiit Adebrandus sacer.
- F. 74 1 col. kls. augusti. Eodem die obiit Petrus Gerundensis episcopus. Qui ualde diligens Gerundensem sedem exercensque in ea diuersi honoris ordinem ob Dei Genitricis amorem uocatione diuina meruit celibem.
- F. 74' (Marge inferior). III nonas augusti. Eodem die o[biit...] gone memorie. cui Deu dimittat peccata sua.
- F. 76 2 col. III nonas augusti. Eodem die obiit Bonutius sacrista.
- F. 83 2 col. II idus augusti. Eodem die obiit Matfredus archileuita.
- F. 84' 1 col. XVIII kls. septembris. Eodem die obiit Atto leuita bone memorie.
- F. 86 1 col. XII kls. septembris. Eodem die Guilielmus Guifredi. Anno Domine Incarnationis M.LX.VII.
(Marge exterior). X kls. septembris. Eodem die obiit Oliba [nomine] etiam Lobatone Archileuita cui omnipotens Deus dimittat peccata sua.
- F. 87' 2 col. VIII kls. septembris. Eodem die obitum Almeradi leuita.
- F. 90' 2 col. III kls. septembris. Eodem quoque die obiit Bernardus Ruiiri.
- F. 91 2 col. III kls. septembris. Eodem die obiit Guillelmus Arnusti huius sedis presbiter.
- F. 92' 1 col. III nonas septembris. Eodem die obiit Bernardus Umberti huius sedis episcopus. Anno Domine Incarnationis .C.XI. post Millesimum.
2 col. III nonas septembris. Eodem die obiit Guillelmus Raimundi de Farneriis. qui bona confessione conuersus et clericus factus partem alodii sui dimisit canonice Beatae Mariae. Cuius Deus omnia peccata sua dimittat. Eodem die obiit Seniofredus Teudrici istius sedis presbiter.
- F. 93' 2 col. Nonas septembris. Eodem die obitum Seniofredi episcopi.
- F. 96 1 col. VI iuds septembris. Eodem die obitum Durandi presbiteri.
2 col. V idus septembris. Eodem die sic obiit Falcucius... cui Deus dimittat peccata sua. Amen.
- F. 96' 2 col. III idus septembris. Eodem die Poncius Adalberti clericus. qui preceptum dominicum secutus, obiit pauper et pelegrinus.
- F. 100' (Marge exterior retallat) XVI kls. octobris. [Eodem] die obiit [Ermen]gardis...
- F. 101 1 col. XIII kls. octobris. Item ipso die obiit Goltredus leuita cui omnipotens Deus dimittat omnia sua delicta. Amen.
- F. 101' 1 col. XI kls. octobris. Eodem die dedicatio Sanctae Mariae sedis Gerundae.
- F. 102' 2 col. X kls. octobris. Et obitum Raimundi Umberti archileuita. Anno .LXXX.VIII. post Millesimum ab Incarnatione Domini.

- F. 103' 1 col. VIII kls. octobris. Eodem die obitum Guitardi sacerdotis et sacriste.
- F. 105 1 col. V kls. octobris. Eodem die obiit Barnardus sacrista huius sedis canonicus. uir bonus et elemosinarius cui Deus omnipotens dimittat delicta sua.
- F. 108 1 col. VII nonas octobris. Eodem die obiit Poncius Stephani et Guillelmus Bernardi de Nauata huius sedis canonici quibus Deus dimittat omnia peccata sua.
- F. 109 1 col. II nonas octobris. Eodem die obiit Bernardus de Colonico qui conuersus a milicia in nostra ecclesia alodium suum dimisit nostre canonice.
- F. 109' 1 col. Nonas octobris. Eodem die (h)obiit Raimundus clericus.
- F. 110 2 col. V idus octobris. Eodem die obiit Sicardis mater Bernardi episcopi.
- F. 111 1 col. II idus octobris. Eodem die obiit Bremundus Bernardi clericus et leuita cuius Deus dimittat omnia peccata sua.
- F. 111' 2 col. XV kls. nouembris. Eodem die obiit Wisla femina.
- F. 112 2 col. XIII kls. nouembris. Eodem die obitum Garsiani subdiaconi. Item ipso die obitum Bernar[di Au]sonensis episcopi hui[us sedis] canonicus, uir eruditus.
- F. 113 2 col. XII kls. nouembris. Eodem die obiit preclarissimus uir Udalardus qui secundum euangelicam iussionem ux[orem] ac filios, et ceteraque posside[bat] reliquit. et regularis clericus fa[ctus] feliciter ad Dominum migravit.
- F. 113' 2 col. VIII kls. nouembris. Eodem die obitum Petroni archipresbiteri. Et Tructarii filio Carpioni.
- F. 114 1 col. VII kls. nouembris. Eodem die obitum Stephani leuita.
- F. 115 1 col. III kls. nouembris. Eodem die obiit Gaucefredus Gaucberti.
- F. 116' 2 col. Nonas nouembris. Eodem die obitum... presbiteri.
- F. 117' 1 col. VI idus nouembris. Eodem die obitum Teuderici presbiteri.
- F. 118 1 col. III idus nouembris. Eodem die obitum Borrelli filio Raimundi comite. cui Deus dimittat omnia peccata sua. Amen.
- F. 118' 2 col. XVII kls. desembris. Felix Almodis qui splenduit orbis in hodie. Hac moriendo transiit ad atria uitae.
- F. 119 1 col. XVI kls. desembris. Eodem die obiit Sicardis uxor Raimundi Raimundi.
- F. 119' 1 col. XV kls. decembris. Eodem die obiit Berengarius Gerundensis episcopus [qui obiit] Anno .XC.III. post Millesimum ab Incarnatione Domini.
- F. 124 2 col. VI kls. dedembris. Eodem die obiit Stephanus presbiter et canonicus qui dicebatur...
- F. 125' 1 col. II kls. decembris. Eodem die obiit Guitardus Arnalli leuita. huius sedis canonicus. bonis operibus et elemosinis frequenter intentus. grammatica quoque arte et diuina atque humana lege adprime eruditus.
- F. 126 2 col. kls. decembris. Eodem die obiit Bernardus Baroni presbiter atque prior huius sedis. bonus ecclesiasticus. et timens Deum cui dimittat omnia peccata sua. Amen.
- F. 126' 1 col. III nonas decembris. Eodem die obiit Poncius Atonis clericus.
- F. 127 1 col. II nonas decembris. Eodem die obiit Poncius de Urgio huius sedis sacrista.
- 2 col. Eodem die Bero femina. Eodem die obiit Raimundus Berengarii comes Barchinonensis et Marchio.

- F. 128 1 col. **IIII** dius decembris. Eodem die obiit Altemiri leuita.
F. 128' 1 col. **II** idus decembris. Eodem die obitum Wadamiri abbatis Sancti Felicis. Anno .DCCCC.LXXV.
F. 129 2 col. **Idus** decembris. Eodem die obiit Petrus Barnardi egregius sacrista huius sedis.
2 col. **XVIII** kls. ianurii. Eodem die obiit Adalbertus Raimundi leuita de Malued.
F. 130 1 col. **XIII** kls. ianuarii. Eodem die obitum Reconsindi sacerdotis.
1 col. **XII** kls. ianuarii. Eodem die sic obiit Acfredus archileuita.
F. 131 2 col. **X** kls. ianuarii. Eodem die obiit Raimundus Archileuita.